

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten

Promemoria Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området vid ett avtalslöst brexit (S2019/00206/SF)

Pensionsmyndigheten tillstyrker förslagen i promemorian.

Nedan lämnar myndigheten några mer specifika synpunkter på lagförslagen och redogör för vissa konsekvenser av dessa.

Förslaget till lag om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

5 § - Fortsatt utbetalning av förmåner

Vilka personer omfattas av bestämmelsen?

Bestämmelsen kopplar till lagregleringen kring tillfällig utbetalning av garantipension till EU-länder med en förmån som till sin storlek är oförändrad (med stöd av 5 kap. 17 a eller 18 § socialförsäkringsbalken). I bestämmelsen anges att en person som den 29 mars 2019 hade rätt att få eller får en förmån utbetald, har fortsatt rätt att få förmånen utbetald. Såsom bestämmelsen är utformad synes nyansökningar om garantipension efter utträdesdatumet inte omfattas av rätten att få förmånen utbetald i Storbritannien, förutom i de undantagsfall då ansökan lämnats in före utträdesdatumet och beslutet av någon anledning inte fattats förrän efter utträdesdatumet, men rätten till förmån fanns redan före utträdesdatumet. Denna tolkning motsägs dock i viss mån av följande skrivning under avsnitt 5.6 (sid. 39) ”*Om en ansökan om en förmån inkommer till tillämpande myndighet efter Förenade kungarikets utträde ur EU men före lagens ikraftträdande bör myndigheten kunna påbörja en prövning av gjord ansökan och utbetala förmånen i direkt anslutning till lagens ikraftträdande.*” Det är, mot bakgrund av skrivningarna i promemorian, enligt Pensionsmyndigheten inte helt klarlagt om nyansökningar efter utträdesdatumet kan godtas och då ge rätt till export av garantipension fram till att bestämmelsen avses att upphöra vid utgången av 2019.

Vad händer när personer flyttar mellan medlemsstater och Storbritannien?

Bestämmelsen kan vidare tolkas så att den som får sin garantipension utbetald i Sverige eller annat EU-land och som under perioden flyttar till Storbritannien, inte längre har rätt att få förmånen utbetald. Om avsikten är att den tillfälliga exporträtten ska omfatta även inflyttning till Storbritannien från Sverige eller annat EU-land anser Pensionsmyndigheten att bestämmelsen bör förtydligas.

www.pensionsmyndigheten.se

Pensionsmyndigheten

Box 38190

100 64 Stockholm

Telefon

0771-771 771

Fax

08-658 13 00

E-post

registrator@pensionsmyndigheten.se

Org.nr

202100-6255

2019-02-05

Samordning av förmåner

I bestämmelsen anges att förmånen ska minskas med motsvarande förmån som utges från Förenade kungariket. I författningskommentaren förtydligas detta med att begreppet ”motsvarande förmån” avses att förmånen ska täcka samma behov som den förmån som personen redan har fått från Sverige, men att förmånerna inte behöver vara jämförbara ur ett ekonomiskt perspektiv. För fortsatt utbetalning krävs då att Pensionsmyndigheten gör en utredning i varje enskilt ärende för att avgöra om personen har rätt att få sådan förmån. Pensionsmyndigheten uppfattar detta som en ny, tredje form av samordningsregel, som inte gäller vare sig vid beräkning av garantipension för personer bosatta i Sverige eller för de personer som med stöd av de tillfälliga bestämmelserna i 5 kap. 17 a och 18 §§ socialförsäkringsbalken får pensionen utbetald i annat EU/EES-land. Pensionsmyndigheten gör bedömningen att det inte är lämpligt att införa ytterligare en typ av samordningsform. Pensionsmyndigheten föreslår att, såvitt avser beräkningen av garantipension, hänvisning i bestämmelsen görs till 67 kap. 16-17 §§ och 81 kap. 9 § och att på så sätt samordning för garantipension till ålderspension respektive omställningspension istället görs på samma sätt som för de personer som bor i annat EU/EES-land och får garantipension.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Avsaknad av laglig grund för begränsad period

Lagen föreslås träda i kraft någon gång i april 2019, men avses tillämpas för tid från och med den 30 mars 2019. Pensionsmyndighetens bedömning är att det vid ett utträde den 30 mars 2019 kommer att saknas rättslig grund och därmed också laglig möjlighet för myndigheten att bevilja garantipension och efterlevandestöd för personer bosatta i Storbritannien, eftersom den föreslagna lagstiftningen inte kommer att träda i kraft sömlöst i förhållande till utträdet. Det förhållandet att lagen föreslås ha retroaktiv verkan från och med den 30 mars motverkar inte detta ”glapp” som uppstår mellan utträdet och ikraftträdandet. Det kommer heller inte finnas laglig grund för att fortsatt betala ut garantipension eller efterlevandestöd till personer som bor i Storbritannien. Det innebär att Pensionsmyndigheten kan komma att dra in redan beviljad garantipension och efterlevandestöd till boende i Storbritannien.

Mot bakgrund av att det i dagsläget inte är helt klarlagt om eller när en rättslig grund för att betala ut garantipension och efterlevandestöd till boende i Storbritannien kommer att finnas har Pensionsmyndigheten sett sig nödgad att påbörja förberedelser för en situation där förmåner kan behöva dras in. På grund av bryttidpunkter för utbetalning av pension kommer kommuniseringsbrev att behöva skickas ut till pensionstagarna i månadsskiftet februari/mars för att pensionsutbetalningarna från och med april ska bli korrekta.

Ansökningskrav enligt socialförsäkringsbalken

I promemorian görs bedömningen att för det fall en person redan får en förmån torde någon ny ansökan inte vara behövlig (sid. 39). Om Pensionsmyndigheten drar in garantipension för enskilda krävs enligt nuvarande lagstiftning att enskilda själva ansöker på nytt för att rätten till förmånen ska prövas (110 kap. 4 § socialförsäkringsbalken). Pensionsmyndigheten kommer inte att kunna bevilja

förmåner på nytt utan ansökan, med mindre än att det finns ett lagreglerat undantag för detta.

Bevilja förmåner retroaktivt

Det finns ingen laglig möjlighet att bevilja garantipension för retroaktiv tid. Garantipension kan lämnas från och med den månad som anges i ansökan dock tidigast från och med den månad ansökan kom in till myndigheten (56 kap. 4 § socialförsäkringsbalken). Pensionsmyndigheten kommer inte att kunna bevilja förmåner retroaktivt med mindre än att det finns en sådan lagreglering. Om det finns en önskan att enskilda inte ska behöva ansöka om garantipension för tid som kan uppstå mellan den 30 mars och ikraftträdandetidpunkten för lagen behöver även detta lagregleras.

Förslaget till ändring i lagen (2019:XXX) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Enligt förslaget upphör rätten till export vid utgången av 2019. Bestämmelsen om sammanläggning av intjänade försäkringsperioder som har fullgjorts i Storbritannien före den 30 mars 2019 och som därigenom kan ligga till grund för förmåner, föreslås däremot inte få någon tidsbegränsning. Pensionsmyndigheten delar uppfattningen i promemorian att det skulle förfela syftet med bestämmelsen om det inte är möjligt att i framtiden kunna använda redan intjänade perioder som grund för sin ansökan av pension. Pensionsmyndigheten ser dock svårigheter med att det framöver är den enskilde som ska lämna in underlag som ska styrka intjänade försäkringsperioder i Storbritannien. Det är angeläget att Sverige ensamt eller tillsammans med övriga EU-länder verkar för någon form av administrativt samarbetsavtal som möjliggör utbyte av uppgifter mellan myndigheter i de olika länderna. Att det finns en i avtal reglerad möjlighet för länderna att utbyta uppgifter är nödvändigt inte minst mot bakgrund av att Storbritannien efter utträdet är att betrakta som ett tredje land även enligt dataskyddsförordningen¹.

Övriga synpunkter

Administrationskostnader

Administrationskostnaden för att handlägga, dvs. kommunicera, besluta och dra in förmåner, är densamma för myndigheten oavsett om den sker i samband med utträdesdatumet eller efter en övergångsperiod med anledning av den nu föreslagna lagen. Myndigheten kommer dock, mot bakgrund av vad som anges ovan, att ha ökade kostnader för administration av eventuell indragning av förmåner samt hantering av eventuella nyansökningar.

Socialförsäkringsavtalets status

Myndigheten vill i samband med detta yttrande även beröra frågan om det socialförsäkringsavtal (SFS 1988:106) som Sverige har slutit med Storbritannien. Den nu föreslagna lagen rör det tillämpningsområde som socialförsäkringsavtalet omfattar.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)

Promemorian behandlar inte frågan om socialförsäkringsavtalets tillämplighet. Myndigheten ser gärna att det klargörs vilken status socialförsäkringsavtalet har idag eftersom det påverkar hur myndigheten ska tillämpa den nu föreslagna lagen. Myndigheten är av den uppfattningen att socialförsäkringsavtalet fortfarande gäller då Sverige dels inte har sagt upp avtalet, dels tillämpar avtalet i förhållande till de brittiska kanalöarna.

EU-förordning med anledning av brexit

EU-kommissionen har i dagarna lämnat ett förslag på en förordning som ska skydda intjänade rättigheter som personer har erhållit med anledning av det brittiska EU-medborgarskapet. Myndigheten noterar att förslaget till förordning sammanfaller till stora delar med det förslag som detta remissvar behandlar. Detta kan påverka utformningen av den föreslagna svenska regleringen. Myndigheten lämnar i detta yttrande inte några kommentarer på förslaget till EU-förordning och dess eventuella konsekvenser.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Daniel Barr efter föredragning av pensionsspecialist Kristin Paulsson. I den slutliga handläggningen har även Martina Irving och Kent Larsson, båda enhetschefer, samt Evelin Palmér och Tina Svensson, båda jurister, deltagit.

Daniel Barr

Kristin Paulsson / gm Kent Larsson